

ELŐSZÓ

Már régóta érlelődött bennem egy anyanyelvi és magyar mint idegen nyelvi fejlesztést szolgáló kötet megírása. A végső munka négy fő részből áll. A könyv első fejezete – alkalmazkodva az új lehetőségekhez – a távoktatás keretein belül is működőképese feladatokat tartalmaz, melyek körben ülve vagy osztályteremben is játszhatók. A kötet második fejezetében mozgásos gyakorlatok olvashatóak. Ezek helyigényesek, így célszerű őket félretolt székek között, tanteremben vagy udvaron játszani. A harmadik fejezet játékaik egy-egy fő témakör köré vannak rendezve – általában ezek is mozgással kombináltak. Végezetül az utolsó fejezet ismert és kevésbé ismert verseket, dalokat, mondókákat tartalmaz átírva és bővítve (helyenként javasolt mozgással kiegészítve), hogy kreatívan felhasználhassák azt a pedagógusok céljaiknak megfelelően.

Magának a könyvnek a célja olyan gyakorlatok összegyűjtése, amelyek az anyanyelvi kompetenciát játékos módon fejlesztik. A sorozat alkalmazható óvodákban és iskolák alsó tagozatán is egyfelől az anyanyelvi készség fejlesztésére (kiemelten a hátrányos helyzetű gyermekek esetén), másfelől a példákban és tippeknél a magyar mint idegen nyelv (is) megjelenik. Tehát módszertani kapaszkodót nyújt azoknak a magyar mint idegen nyelv szakos tanároknak, akik általános iskolák alsó tagozatán is tanítanak, illetve magán keretek között kisebb gyerekeket is oktatnak (számukra van feltüntetve az adott nyelvtani rész neve a zárójelben). Emellett a kiadvány segítséget jelent azoknak az óvodapedagógusoknak és tanítóknak, akik esetleg nem rendelkeznek magyar mint idegen nyelv végzettséggel, és akadnak olyan külföldi/származásnyelvi gyerekek a csoportjukban, osztályukban, akiket szeretnének nyelvileg is célzottan fejleszteni. Továbbá a feladatgyűjteményt ajánlom mindazoknak a pedagógusoknak vagy külföldön élő szülőknek, akik származásnyelvi gyerekeket tanítanak délutáni foglalkozások vagy hétvégi iskolák keretein belül, a határon túli vagy távolabbi országokban.

Fontos néhány szót ejteni a gyakorlatok mögött meghúzódó módszertanról.

Ezek többségükben gyakorlófeladatok, vagyis a cél nem az új anyag elsajátítása, hanem annak bevésése és ismétlése. A feladatok tartalmát a csoport nyelvi szintje és a körülmények adják, tehát tantárgyi tartalommal is megtölthetőek. Ha távoktatás során használjuk őket, szükséges mindenki részéről kamerával és internettel ellátott digitális eszköz. Hogy a pedagógus melyik videókonferencia-programot részesíti előnyben, az a döntésétől függ. A képernyőmegosztás funkciója viszont roppant hasznos, ahogyan a kisebb csoportok/szobák létrehozása is! A gyakorlatok elvégzése során nem szükséges a szülői jelenlét, de az óra kezdetén és végén érdemes felnőtt segítségét kérni a program elindításában.

Mindegyik csoportos játék, de a csillaggal (*) megjelöltek játszhatóak egyszemélyes foglalkozáson is – némi módosítással. Ha a feladatnál fel van tüntetve, hogy érdemes több csoportban játszani, 3-4 gyerek legyen egy csoportban, és ennek megfelelően hozzunk létre annyi csoportot, amennyi szükséges. Pár helyen a csoportszám van megadva: ekkor az egyes csoportok létszáma bármennyi lehet.

A gyakorlatok integrált csoportban is működnek (a valóságban kevés helyen van lehetőség külön foglalkozásra magyar mint idegen nyelvből). Közvetítőnyelv hiányában a feladatokat először kézzel-lábbal „magyarázza el” a pedagógus (ha integrált csoportba visszük be, akkor kiegészítésként szóban is magyarázhatunk). A feladatok előtt érdemes tisztázni a gyakorolni kívánt szókincsent, nyelvtani területet vagy funkciót (pár feladatnál lehet vegyes, ezt jelezni fogom). Mindegyik játék a vizualitáson alapszik, így írás-olvasás nem szükséges hozzájuk, de általában kellene hozzá egyszerűbb eszközök, amennyiben óvodában-iskolában játsszuk őket. Az eszközigény az adott feladatnál lesz feltüntetve, de célszerű az alábbiakat beszerezni: laminológép, (fél)famentes rajzlap, színes nyomtató, óvodában/iskolában fellelhető játékok, szőnyeg párnákkal, magnó (könnyebb kezelniük a gyerekeknek, mint egy mobilt), nagy méretű papírlap vagy tábla. Ha távoktatás keretein belül játszuk őket, érdemes a tanárnak előre letöltenie a képeket és azokat megosztania az órán (akár egy közös dokumentumba szerkesztve).

A képekről/tárgyakról szóló információk átadásását/beszélgést mindig mondatokban gyakoroljuk. Iskolásoknál már lehet, hogy egy-egy egyszerű képhez bonyolultabb mondat is tartozik –

ez mindig attól függ, a tanár mit gyakoroltat velük. Például, ha a képen egy bögre tea látható, a hozzá fűzhető mondatok lehetnek: Ez egy tea. / Szeretem a teát. / Reggelire iszom egy bögre teát. / Meleg teát kell inni (tanács betegség esetén). Természetesen, ha a csoportba járó gyerekek már tudnak (magyarul) olvasni, a képkártyák, tárgyak egy része helyettesíthető szókártyákkal is!

Végezetül pár jó tanács kezdés előtt:

- Ha valamelyik (plüss)figura egy játékban főszerepet tölt be, akkor egy másik játékban ő már csak mellékszereplő legyen – így rögtön tudni fogják a gyerekek, melyik játék következik.
- A gyermekek figyelmi kerete kb. 5 perc – változassuk a játékokat mozgásforma szerint is. Távoztatás során is frissíti az elmét egy ablaknyitás és fél perc testmozgás (pl. párszor felállnak és leülnek vagy futnak / ugrálnak / négykézláb mennek stb. egy kört a szobában).
- A játékok többsége már 3 éves kortól játszható, de ezt az adott csoport (nyelvi) szintje is meghatározza. Mindig azzal a szókinccsel dolgozzunk, amely az adott korosztályt érdekli!
- Fontos, hogy a pedagógus minden esetben vegye figyelembe a gyermekek kulturális háttérét (pl. a fiúk és a lányok megérinthetik-e egymást; melyik kézzel nyújtjuk át a játékot/képet, az öltöztetős játéknál (is) tiszteljük a fejkendőt; muszlim gyerekek ne imitáljanak sertéshúsevést; menekült gyerekeknek ne kössük be szemét; kérdéses, hogy felszólítás nélkül illik-e egyedül megszólalnia/szerepelnie a gyerekeknek; ne várjuk el egyes ételek, szobák ismeretét nehéz szociális helyzetben élő gyerekektől stb.).

Legyünk kísérletezők: az utolsó fejezetben olvasható szövegeket írjuk át bátran, aktualizáljuk őket! Sőt: magunk is költünk egyszerű, rimelő versikéket!

Támogatásukért és szakmai segítségükért köszönettel tartozom az alábbi személyeknek:

Fekete Szilviának, Dr. Kajdi Anitának, Kerekes Jánosnak, Koter Gizellának, Dr. Kugler Nórának, Medjesi Annának, Molnár Andreának, Dr. Szili Katalinnak, Szabó Zoltánnak.

Kajdi Alexandra 2012-ben diplomázott az ELTE BTK-n magyar-tanár, multikulturális nevelés tanára és magyar mint idegen nyelv tanár szakokon. 2013 óta óraadó az ELTE Magyar mint Idegen Nyelv Tanszéken (többek között a Magyar mint idegen nyelv oktatása gyerekeknek szemináriumot tartotta), ezzel párhuzamosan 2018-ban végzett az Alkalmazott Nyelvészet Doktori Programon. Számos tudományos cikk szerzője, részt vesz konferenciákon, az ELTE Origo Nyelvi Centrum vizsgáztatója és feladatlap-fejlesztője, a Pont HU módszertani honlap egyik rovatának szerkesztője. Érdeklődési körébe tartozik a funkcionális-kognitív szempontú morfológia, a pszicholingvisztika és az idegennyelv-oktatás gyermekeknek.

Fekete Szilvia 2013-ban diplomázott a Magyar Képzőművészeti Egyetem festőművész szakán. Ösztöndíjjal tanult az írországi Crawford College of Art and Designban. Tanulmányai alatt Amadeus kisalkotói díjat és Ari Kupsus Concert Society díjat nyertek festményei. 2020-ban művésztanár diplomát szerzett ismét az MKE-n, ugyanebben az évben Barcsay-díjjal jutalmazták eddigi tevékenységét. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének és a Magyar Művészkönyvalkotók Társaságának. Aktív alkotó- és kiállítóművész, 2011 óta évente több kiállításon mutatja be munkáit.

Szabó Zoltán 2012-ben diplomázott szobrászművész szakon, majd 2013-ban művésztanárként is a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. 2014 és 2018 között a Kecskemét filmnél dolgozott. Részt vett A vörös teknős című, Oscar-díjra jelölt animációs film, a Luther című rajzfilmsorozat, a Darumese, Medvevilág Szicíliában című rajzfilmek, illetve a Cigánymesék és Négyszögletű kerekerdő című 3D-s rajzfilmek készítésében. Jelenleg alkotótevékenysége mellett épületrestaurátor, és a Dante Birodalom Kft. munkatársaként dolgozik. Utoljára 2020-ban, Szolnokon a Legyőzött határok című tárlaton volt munkája megtekinthető.